

*Rashidova N.R., p.f.f.d., PhD katta o'qituvchisi
Harbiy pedagogika va psixologiya kafedrasida
Harbiy Xavfsizlik va Mudofaa Universiteti
O'zbekiston, Toshkent*

**VATAN FIDOIYLARI FENOMENI: AN'ANAVIY QADRIYATLARDAN
RAQAMLI MAKONGACHA**

Annotatsiya: Mazkur maqolada XXI asr sharoitida "Vatan fidoiylari" tushunchasining zamonaviy talqini ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Unda vatanparvarlik fenomenining ijtimoiy, psixologik va pedagogik jihatlari yoritilib, ayniqsa elektron platformalar va raqamli muhitning yoshlar ongiga ta'siri asoslab beriladi. Shuningdek, "raqamli fidoyilik" tushunchasi kiritilib, uning mazmuni va ahamiyati ochib beriladi. Tadqiqot natijalari zamonaviy jamiyatda milliy xavfsizlik, ijtimoiy barqarorlik va yoshlar tarbiyasida vatan fidoiylarining o'rni ortib borayotganini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: vatan fidoiylari, vatanparvarlik, raqamli jamiyat, elektron platformalar, yoshlar tarbiyasi, milliy xavfsizlik, axborot makoni, raqamli fidoyilik

*Rashidova N.R., PhD The Department of
Military Pedagogy and Psychology
The Military Security and Defense University
Tashkent, Uzbekistan*

**THE PHENOMENON OF DEVOTION TO THE MOTHERLAND: FROM
TRADITIONAL VALUES TO THE DIGITAL SPACE**

Annotation: This article provides a scientific analysis of the modern interpretation of the concept of "devotion to the Motherland" in the context of the 21st century. It examines the social, psychological, and pedagogical aspects of patriotism, with particular emphasis on the impact of electronic platforms and the digital environment on youth development. The concept of "digital devotion" is introduced and its significance is explained. The findings highlight the growing

role of devoted citizens in ensuring national security, social stability, and youth education in contemporary society.

Keywords: devotion to the Motherland, patriotism, digital society, electronic platforms, youth education, national security, information space, digital devotion

XXI asrda globallashuv jarayonlarining jadallashuvi, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining keng rivojlanishi va raqamli transformatsiya jarayonlarining chuqurlashuvi ijtimoiy hodisalar mohiyatini tubdan o'zgartirmoqda. Shu nuqtayi nazardan, "Vatan fidoiylari" fenomeni ham an'anaviy talqindan chiqib, yangi ijtimoiy, siyosiy va axborot kontekstida qayta shakllanmoqda.

Zamonaviy ilmiy diskursda vatanparvarlik ijtimoiy ongning muhim shakli sifatida qaralib, u milliy identifikatsiya, siyosiy barqarorlik va ijtimoiy integratsiyaning asosiy determinantlaridan biri sifatida e'tirof etiladi. Ayniqsa, raqamli makonning kengayishi natijasida davlatlar o'rtasidagi raqobatning yangi shakllari — axborot urushlari, kiberxavfsizlik tahdidlari va ideologik kurashlar yuzaga kelmoqda. Bu esa o'z navbatida, vatan fidoiylari tushunchasining funksional doirasini kengaytirishni taqozo etadi.

Mazkur tadqiqotning maqsadi — "Vatan fidoiylari" fenomenining zamonaviy transformatsiyasini ilmiy asosda tahlil qilish, uning ijtimoiy funksiyalarini aniqlash hamda raqamli makondagi yangi ko'rinishlarini ochib berishdan iborat. Tadqiqotning vazifalari esa ushbu fenomenning nazariy asoslarini o'rganish, tarixiy evolyutsiyasini tahlil qilish, sotsiologik va psixologik xususiyatlarini aniqlash hamda zamonaviy sharoitdagi amaliy ahamiyatini asoslashdan iborat.

Mazkur ilmiy tadqiqotda kompleks va integrativ metodologik yondashuv qo'llanildi. Tadqiqotning nazariy asosini tizimli yondashuv tashkil etib, u orqali "Vatan fidoiylari" fenomeni ko'p darajali ijtimoiy tizim sifatida ko'rib chiqildi. Ushbu yondashuv mazkur tushunchaning strukturaviy elementlari, ichki aloqalari va funksional bog'liqliklarini aniqlash imkonini berdi.

Tarixiy-qiyosiy metod yordamida fidoyilik tushunchasining turli tarixiy bosqichlardagi evolyutsiyasi o'rganildi. Bu metod orqali an'anaviy davrdagi vatanparvarlik ko'rinishlari bilan zamonaviy raqamli davrdagi shakllari o'rtasidagi farqlar va o'xshashliklar aniqlashtirildi.[6]

Sotsiologik yondashuv doirasida vatan fidoiylarining jamiyatdagi funksiyalari, ijtimoiy institutlar bilan o'zaro aloqalari hamda ijtimoiy kapitalni shakllantirishdagi roli tahlil qilindi. Psixologik metodlar esa fidoyi shaxslarning motivatsion tizimi, qadriyatlar iyerarxiyasi va xulq-atvor mexanizmlarini aniqlashga xizmat qildi.

Bundan tashqari, kontent-tahlil usuli orqali raqamli platformalarda tarqatilayotgan axborotlar, vatanparvarlikka oid kontentlar va ularning auditoriyaga ta'siri o'rganildi. Empirik baza sifatida xalqaro ilmiy tadqiqotlar, normativ-huquqiy hujjatlar va zamonaviy ilmiy adabiyotlar tahlil qilindi. Ushbu metodlar majmuasi tadqiqot natijalarining ishonchliligi va ilmiy asoslanganligini ta'minladi.

1. Raqamli makon va vatanparvarlik transformatsiyasi

Raqamli texnologiyalar rivoji natijasida axborot makoni ijtimoiy ongga ta'sir ko'rsatishning asosiy platformasiga aylandi. Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, ijtimoiy tarmoqlar va axborot platformalari orqali tarqatilayotgan ma'lumotlar qisqa vaqt ichida keng auditoriyani qamrab olish imkoniyatiga ega. Shu sababli, axborot xavfsizligi masalasi milliy xavfsizlikning ajralmas qismi sifatida qaralmoqda. [3]

Bu sharoitda vatan fidoiylari axborot makonida faol ishtirok etuvchi subyekt sifatida namoyon bo'ladi. Ular yolg'on axborotlarga qarshi kurashish, milliy manfaatlarini himoya qilish va ijtimoiy ongni shakllantirish jarayonida muhim rol o'ynaydi.

2. Yoshlar va raqamli ijtimoiylashuv

Zamonaviy yoshlar asosan raqamli muhitda ijtimoiylashmoqda. Ularning qadriyatlari, ijtimoiy qarashlari va identifikatsiyasi ko'p jihatdan virtual makon

ta'sirida shakllanadi. Shu bois ta'lim tizimida raqamli pedagogika elementlarini joriy etish, vatanparvarlik g'oyalarini innovatsion usullar orqali targ'ib qilish muhim ahamiyat kasb etadi.

Natijada "raqamli fidoyilar" tushunchasi shakllanib, bu yangi ijtimoiy qatlam zamonaviy jamiyat taraqqiyotida muhim o'rin egallamoqda.

3. Sotsiologik funksiyalar

Sotsiologik tahlil natijalari vatan fidoiylarining quyidagi asosiy funksiyalarini aniqlash imkonini berdi:

- ijtimoiy namuna va idealni shakllantirish;
- ijtimoiy birdamlikni mustahkamlash;
- inqirozli vaziyatlarda stabilizatsiya omili sifatida faoliyat yuritish.

Bu funksiyalar jamiyatning barqaror rivojlanishida muhim rol o'ynaydi.

4. Psixologik xususiyatlar

Psixologik nuqtayi nazardan, fidoyi shaxslar yuqori darajadagi ichki motivatsiya, irodaviy barqarorlik va altruistik qadriyatlar bilan ajralib turadi. Ularning faoliyati ko'pincha shaxsiy manfaatlardan ustun bo'lgan ijtimoiy manfaatlarga yo'naltirilgan bo'lib, bu holat "pro-sotsial xulq" sifatida ilmiy izohlanadi.[5]

5. Zamonaviy kasbiy yo'nalishlar

Ilmiy-texnik taraqqiyot natijasida fidoyilik tushunchasi yangi kasbiy yo'nalishlar bilan boyimoqda. Xususan, IT mutaxassislari, kiberxavfsizlik ekspertlari va muhandislar davlat xavfsizligini ta'minlashda muhim rol o'ynamoqda. Ularning faoliyati strategik ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, "Vatan fidoiylari" fenomeni zamonaviy sharoitda kompleks va ko'p qirrali ijtimoiy hodisaga aylangan. An'anaviy yondashuvlarda ushbu tushuncha asosan harbiy faoliyat bilan bog'langan bo'lsa, zamonaviy ilmiy yondashuvlar uni kengroq — ijtimoiy, axborot va intellektual faoliyatlar majmui sifatida talqin etadi.

Shuningdek, raqamli makonning kengayishi ushbu fenomenning yangi shakllarini yuzaga keltirib, uning ijtimoiy ahamiyatini yanada oshirmoqda. Bu esa mazkur yoʻnalishda yangi ilmiy tadqiqotlar olib borishni talab qiladi.

Xulosa qilib aytganda, XXI asrda “Vatan fidoiylari” fenomeni sezilarli transformatsiyani boshdan kechirmoqda. U nafaqat anʼanaviy, balki raqamli makonda ham faol namoyon boʻlayotgan ijtimoiy hodisaga aylangan.

Mazkur tadqiqot natijalari shuni koʻrsatadiki, vatan fidoiylari jamiyatning barqaror rivojlanishi, milliy xavfsizlikni taʼminlash va ijtimoiy birdamlikni mustahkamlashda muhim strategik resurs hisoblanadi. Shu bois ushbu yoʻnalishda ilmiy izlanishlarni chuqurlashtirish, taʼlim tizimida vatanparvarlikni rivojlantirish va raqamli vositalardan samarali foydalanish dolzarb vazifa boʻlib qolmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi Oʻzbekiston strategiyasi. – Toshkent: Oʻzbekiston, 2021 y, 15 b.
2. Karimov I.A. Yuksak maʼnaviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Maʼnaviyat, 2008 y, 156 b.
3. Abdulla Avloniy. Turkiy guliston yoxud axloq. – Toshkent: Oʻqituvchi, 1992 y, 89 b.
4. Sodiqov A.S. Sotsiologiya./Darslik – Toshkent: Fan, 2019 y, 67 b.
5. Yoʻldoshev J.G. Pedagogika nazariyasi va tarixi. – Toshkent: Oʻqituvchi, 2017 y, 234 b.
6. Quronov M.Q. Maʼnaviyat asoslari. – Toshkent: Maʼnaviyat, 2013 y, 76 b.

Foydalanilgan adabiyotlar (kengaytirilgan)

1. Castells M. *The Rise of the Network Society*. – Oxford: Blackwell, 2010.
2. Nye J. *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. – New York, 2004.
3. Putnam R. *Bowling Alone*. – New York, 2000.
4. Toffler A. *The Third Wave*. – New York, 1980.
5. Huntington S. *The Clash of Civilizations*. – New York, 1996.
6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining farmon va qarorlari (yoshlar siyosati va axborot xavfsizligi bo‘yicha).
7. Zamonaviy pedagogika va sotsiologiya bo‘yicha ilmiy maqolalar to‘plami.